אתו אינהו גזור אגושא לשרוף בו'. וקשה דמכלי זכוכית לא תירץ כלום אפי' לפי המסקנא דהא ליכא למימר דמעיקרא גזור אזכוכית לתלות ולבסוף גזור לשרוף כדמסקינן אגושא דאכלי זכוכית לא שורפים כדאמרינן לקמן דעבוד רבנן היכרא דלא ליטרוף עליה תרומה וקדשים וי"ל דדוקא בטומאת גבן אמר לקמן דאין שורפין תרומה וקדשים דאינו טמא אלא משום דמדמי להו לכלי מתכות[א] אבל שאר טומאות המטמאין מתורת כלי חרס שפיר שורפים[ב] תרומה וקדשים דהא דמו לגמרי לכלי חרס[ג] וכן בלאו הכי צריך לפרש כן לקמן ולספריס דגרסי הכא אלא מעיקרא גזור ולא קבלו מייניהו ואתו רבנן דשמוטים שנה וגזרו וקבלו מייניהו למימרא דאדא גזרה הואי לשרוף והאמר אילפא כו' אתי שפיר דכלי זכוכית נמי בשינויא קמא תירץ: **ואאוירא** לתלות. תימה דתנן במסכת אהלות (פ"ב מ"ג) אלו מטמאין במגע ובמשא ואם באהל עצם כשעורה ואדם העמים[ד] [ה]וי"ל דהתם מיירי כגון שהביא עפר מארץ העמים לארץ ישראל[ה] אי נמי[ו] כר' שמעון דאמר [ז]קבדי עכו"ם אין מטמאין באהל [ח]דלא המירו[ט] בארץ העמים יותר מקבריהם ועוד תירץ דהתם משנה נשנית קודם גזירה שגזרו על אוירה אלא על גושא בלבד וכן משמע[י] מדקאמר על גושא לתלות ועל אוירה ולא כלום ואמאי קאמר ועל אוירה ולא כלום לימא דמעיקרא גזרו על תרוייהו לתלות ולבסוף גזרו על גושא לשרוף ועל אוירה כדקאי קאי אלא משום דמוכח ממתניתין דאהלות דמתחלה כשגזרו על גושא לא גזרו על אוירה והא דבעי בגזיר בפרק כהן גדול (דף נד: ושם) ארץ העמים משום אוירה גזרו עליה או משום גושא גזרו עליה הא פשיטא דאאוירה נמי גזרו דקאמר הכא אלא התם ה"פ משום אוירה[כ] גזרו עליה אלא יכנס באויר ארץ העמים בשום ענין אפי' ע"י שידה תיבה ומגדל או משום גושא [ל]שהוא מאהיל על הגוש[יא] אבל כשאינו מאהיל על הגוש כגון ע"י שידה תיבה ומגדל טהור[יב]: **על ששה ספקות שורפין.** אומר ר"י דאפי' איכא ספקות יותר ששורפין את התרומה עליהן כגון סככות ופרעות וכיוצא באלו הכא לא חשיב אלא הנהו דתקינו באושא: **על ספק בית הפרס.** [יג]גראה לר"י דמיירי בשדה שנחרש בה קבר דטהור מדאורייתא ולא חיישינן לעצם כשעורה ולא הוי אלא מדרבנן אבל שדה שאבד בה קבר הוי ספיקא דאורייתא כדמוכח במ"ק (ד' ה:) וא"כ לחכמים אמאי קאמרי אף ספק מגע בראשות היחיד תולין והתנן בפ' ו' דטהרות [מ"ד] דכל[יג] ספקות בראשות היחיד טמא: **ועל בגדי עם הארץ.** דגזרו עליהם שיהיו כזבין לכל דבריהם ואפילו רוק שלו טמא דאמר בפ' בתרא דחגיגה (ד' כג.) גזירה משום לינורא דעם הארץ ואפילו טמא מת רוק שלו אינו טמא אלא שעשאוהו כזב לגבי מהיסט ומדרס אלא גזרו עליו[יד] כדתנן במסכת טהרות (פ"ז משנה ו) דקתני התם בגגנים שנכנסו לבית אין טמא אלא מקום רגלי הגגנים ומה הן מטמאין אוכלים ומשקין[טו] אבל כלי חרס המוקף למיד פתיל ומשכבות ומושבות טהור ואם יש עמהן נכרי או אשה הכל טמא ובהגיזקין (גטין דף סא: ושם) משמע נמי הכי דפריך וליחוש שמא תסיטם אשתו נדה משמע דהוא אינו מטמא בהיסט ועל ספק רוקין נמי דקאמר דחיישינן שמא של עם הארץ הן שרוקו טמא היינו כדפרישית ואם כפ"ה דפירש דבגד ע"ה טמא דחיישינן שמא ישבה עליו אשתו נדה: **ועל ספק מי רגלי אדם שכנגד מי רגלי בהמה.** פ"ה[טז] דספק ספיקא הוא וקשה דבפרק בנות כותים (נדה דף לג: ושם) תנן דאין שורפין עליהן תרומה מפני שטומאתן בספק ורמינהו על ו' ספקות שורפין כו' ומשני דמתני' דהתם מיירי דאיכא ספק ספיקא ומש"ה אין שורפין ולפירוש הקונטרס הא על ספק מי רגלי אדם שורפין אע"ג דהוי ספק ספיקא ונראה לר"י דנקט[יז] מי רגלי בהמה משום דכשהן זה אצל זה הן ניכרות טפי שהן של אדם[יח] ואיכא אלא ספק אחד: **אלמה תנן אלו חוצצין בכלים.** ואיכא למימר דהתם טבילה בכלים חדשים מיירי כשקונים מן הנכרים כדאמר בסוף מסכת ע"ז (דף עה:) [יט]דאיכי טבילה [כ]דהא קתני סיפא[כא] בפ"ט דמסכת מקוואות (משנה ה) על השלחן ועל הטבלא ועל הדרגש (ועל הדולבקי) חוללין[כב]: **ורבי מאיר היא דאמר הכל הולך אחר המעמיד.** ובפרק במה אשה (לקמן דף נט:) דקתני שהיה רבי נחמיה אומר בטבעת הלך אחר חותמה בעול הלך אחר סמלוניו בסולם הלך אחר שליבותיו כו' וחכמים אומרים הכל הולך אחר המעמיד לא מייתי הכא דהכא קרי מעמיד זה [כג]מה שנותנין לתוכם והתם קרי מעמיד דבר המעמיד כלי עצמו כגון עמודי סולם שמחברים את השליבות: **וחכמים מטהרין.** ואם תאמר והיכי מוכח מהכא דרבי מאיר סבר הכל הולך כו' דילמא הא דמטמא ר' מאיר משום דחשיב שתימה מעלייתא ומטמא מדין כלי זכוכית ולא מדין כלי מתכות וחכמים לא חשבו ליה שתימה מעלייתא ולכך מטהרים לגמרי ויש לומר דמשתבר ליה לכולי עלמא הוי שתימה מעלייתא ופליגי דר' מאיר מטמא טומאה דאורייתא מדין כלי מתכות דסבר הכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מדאורייתא אבל מדרבנן מיהא טמא לפי שגזרו על כלי זכוכית דשתימה מעלייתא היא אבל אין לפרש דרבנן מטהרין

אלא אתו [א]אינהו גזור אגושא לשרוף ואאוירא ולא כלום ואתו רבנן דפ' שנה גזור אאוירא לתלות למימרא [ב] דהדא גזירתא הוה לשריפה [ג]והאמר אילפא ידים תחלת גזירתן לשריפה ידים הוא דתחלת גזירתן לשריפה הא מידי אחרינא לא אלא אתו אינהו גזור אגושא לתלות ואאוירא ולא כלום ואתו רבנן דפ' שנה גזור אגושא לשרוף ואאוירא לתלות ואכתי באושא גזור [ד]דתנן [ה]על ו' ספקות שורפין את התרומה על ספק בית הפרס ועל ספק עפר הבא מארץ העמים [ו]ועל ספק בגדי עם הארץ ועל ספק כלים הנמצאין ועל ספק הרוקין ועל ספק מי רגלי אדם שכנגד מי רגלי בהמה [ז]על ודאי מגען [ח](ועל) ספק טומאתן שורפין את התרומה ר' יוסי אומר אף על ספק מגען ברה"י שורפין וחכ"א ברה"י תולין ברה"ר טהורין ואמר עולא אלו ו' ספיקות באושא התקינו אלא אתו אינהו גזור אגושא לתלות ואאוירא ולא כלום ואתו רבנן דשמנים שנה גזור אידי ואידי לתלות ואתו באושא גזור אגושא לשרוף ואאוירא כדקאי קאי: [ט]כלי זכוכית מ"ט גזור בהו רבנן טומאה [י]א"ר יוחנן אמר ר"ל הואיל ותחלת ברייתן מן החול שוינהו רבנן ככלי חרס אלא מעתה [יא]לא תהא להן טהרה במקוה אלמה תנן [יב]ואלו [יג]חוצצין בכלים הזפת והמור בכלי זכוכית הכא במאי עסקינן כגון שניקבו והטיף לתוכן אבר ור"מ היא דאמר [יד]הכל הולך אחר המעמיד [טו]דתניא [טז]כלי זכוכית שנקבו והטיף לתוכן אבר אמר רבן שמעון ב"ג ר"מ מטמא וחכמים מטהרין אלא מעתה לא

אמו אינהו. יוסי [ב] ויוסי: **גזור אגושא לשרוף.** תרומה הנוגעת בגוש העפר: **ואאוירא לתלות.** תרומה הנכנסת באוירא ואין דבר מפסיק בינתים כגון שידה פרוצה מתחתיה: **ואכאי.** אגושא לשרוף באושא גזור: **על ספק בית הפרס.** כלומר על ספקו של בית הפרס כגון תרומה שנכנסת לבית הפרס דהוא שדה שאבד בה קבר היינו ספק דלא ידעינן אם האהילה על הקבר אם לאו: **ועל ספיקו של עפר ארץ העמים.** דכל עפר ארץ העמים מספקא לן בקבר של מת: **ועל ספיקו של בגדי עם הארץ.** דכולהו מספקא לן שמא ישבה עליהם אשתו נדה כדתנן (חגיגה דף יח:) בגדי ע"ה מדרס לפרושים: **ועל ספק כלים הנמצאים.** דלא ידעינן אם טמאים הן: **ספק רוקין.** כל רוקין מספקא לן דדילמא דזב נינהו: **ועל ספק מי רגלי אדם.** הן ספק לא דמי להנך דלעיל אלא אפי' מספקא לן אם מי רגלי אדם הן אם מי רגלי בהמה הן דאיכא תרי ספיקי לקולא דאם תמלי לומר דאדם שמא טהור: **שכנגד מי רגלי בהמה.** רבותא אשמעינן דלא תימא מדהני דבהמה הני נמי דבהמה: **ודאי מגען וספק טומאתן.** יודע ודאי שנגעה בהן תרומה אבל אינו יודע אם הם טמאים אם לאו כדמפרש בכולהו: **שורפים.** והיינו אגושא: **באושא הפקינו.** כמה שנים אחר חורבן דאמרינן בר"ה (פ"ד דף לא.) גבי י' מסעות נסעה שכינה: **ואלו חוללין.** לגבי טבילה: **הזפת והמור** גרסינן: **בכלי זכוכית.** שהן חלקין ואין אדם מקפיד על טיט ודבר אחר המדבק בהן לפי שנופל מאליו והני הוא דמדבקי טובא וקפיד עלייהו ואין חוזק אלא דבר המקפיד עליו: **כגון שנקבו.** וטהרו מתורת כלי חרס דכלי חרס שבירתו מטהרתו[ה]: **והטיף לתוכו אבר.** דחשיב ליה ככלי מתכות דכל קבלת טומאתו משום אבר המעמידו הלכך אית ליה טהרה במקוה: **מטמא.** ולא אמרינן בטיל ליה מתורת כלי כשאר כלי חרס הנשבר דקסבר הלך אחר המעמיד

תורת כלי מתכות עליו: **אלא מעתה.** הואיל ושוינהו ככלי חרס: נתר

על ששה ספקות שורפין. [יא]גראה לר"י דאפי' איכא ספקות יותר ששורפין את התרומה עליהן כגון סככות ופרעות וכיוצא באלו הכא לא חשיב אלא הנהו דתקינו באושא: **על ספק בית הפרס.** [יב]גראה לר"י דמיירי בשדה שנחרש בה קבר דטהור מדאורייתא ולא חיישינן לעצם כשעורה ולא הוי אלא מדרבנן אבל שדה שאבד בה קבר הוי ספיקא דאורייתא כדמוכח במ"ק (ד' ה:) וא"כ לחכמים אמאי קאמרי אף ספק מגע בראשות היחיד תולין והתנן בפ' ו' דטהרות [מ"ד] דכל[יג] ספקות בראשות היחיד טמא: **ועל בגדי עם הארץ.** דגזרו עליהם שיהיו כזבין לכל דבריהם ואפילו רוק שלו טמא דאמר בפ' בתרא דחגיגה (ד' כג.) גזירה משום לינורא דעם הארץ ואפילו טמא מת רוק שלו אינו טמא אלא שעשאוהו כזב לגבי מהיסט ומדרס אלא גזרו עליו[יד] כדתנן במסכת טהרות (פ"ז משנה ו) דקתני התם בגגנים שנכנסו לבית אין טמא אלא מקום רגלי הגגנים ומה הן מטמאין אוכלים ומשקין[טו] אבל כלי חרס המוקף למיד פתיל ומשכבות ומושבות טהור ואם יש עמהן נכרי או אשה הכל טמא ובהגיזקין (גטין דף סא: ושם) משמע נמי הכי דפריך וליחוש שמא תסיטם אשתו נדה משמע דהוא אינו מטמא בהיסט ועל ספק רוקין נמי דקאמר דחיישינן שמא של עם הארץ הן שרוקו טמא היינו כדפרישית ואם כפ"ה דפירש דבגד ע"ה טמא דחיישינן שמא ישבה עליו אשתו נדה: **ועל ספק מי רגלי אדם שכנגד מי רגלי בהמה.** פ"ה[טז] דספק ספיקא הוא וקשה דבפרק בנות כותים (נדה דף לג: ושם) תנן דאין שורפין עליהן תרומה מפני שטומאתן בספק ורמינהו על ו' ספקות שורפין כו' ומשני דמתני' דהתם מיירי דאיכא ספק ספיקא ומש"ה אין שורפין ולפירוש הקונטרס הא על ספק מי רגלי אדם שורפין אע"ג דהוי ספק ספיקא ונראה לר"י דנקט[יז] מי רגלי בהמה משום דכשהן זה אצל זה הן ניכרות טפי שהן של אדם[יח] ואיכא אלא ספק אחד: **אלמה תנן אלו חוצצין בכלים.** ואיכא למימר דהתם טבילה בכלים חדשים מיירי כשקונים מן הנכרים כדאמר בסוף מסכת ע"ז (דף עה:) [יט]דאיכי טבילה [כ]דהא קתני סיפא[כא] בפ"ט דמסכת מקוואות (משנה ה) על השלחן ועל הטבלא ועל הדרגש (ועל הדולבקי) חוללין[כב]: **ורבי מאיר היא דאמר הכל הולך אחר המעמיד.** ובפרק במה אשה (לקמן דף נט:) דקתני שהיה רבי נחמיה אומר בטבעת הלך אחר חותמה בעול הלך אחר סמלוניו בסולם הלך אחר שליבותיו כו' וחכמים אומרים הכל הולך אחר המעמיד לא מייתי הכא דהכא קרי מעמיד זה [כג]מה שנותנין לתוכם והתם קרי מעמיד דבר המעמיד כלי עצמו כגון עמודי סולם שמחברים את השליבות: **וחכמים מטהרין.** ואם תאמר והיכי מוכח מהכא דרבי מאיר סבר הכל הולך כו' דילמא הא דמטמא ר' מאיר משום דחשיב שתימה מעלייתא ומטמא מדין כלי זכוכית ולא מדין כלי מתכות וחכמים לא חשבו ליה שתימה מעלייתא ולכך מטהרים לגמרי ויש לומר דמשתבר ליה לכולי עלמא הוי שתימה מעלייתא ופליגי דר' מאיר מטמא טומאה דאורייתא מדין כלי מתכות דסבר הכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מדאורייתא אבל מדרבנן מיהא טמא לפי שגזרו על כלי זכוכית דשתימה מעלייתא היא אבל אין לפרש דרבנן מטהרין

קיח א מיי' פי"ח מהל' טומאת מת הלכה ח ב:

קיט ב ג מיי' פי"ג מהלכות אבות הטומאות הלכה יג:

קכ ד ה ו מיי' פ"ח מהל' כלים הל' ה:

הגהות הב"ח

(א) גמרא למימרא דתחלה חדא גזירתא: (ב) רש"י ד"ה אמו אינהו יוסי ויוסף: (ג) תוס' ד"ה ואאוירא וכו' ה"פ משום אוירא ממש גזרו:

גליון הש"ם

גמ' ועל ספק בגדי ע"ה. עי' נדה דף לד ע"א תוד"ה וזוכו: שם דתני' בכלי זכוכית. עיין פרק בתרא דכלים מ"ג: תוס' ד"ה ואאוירא וכו' וי"ל דהתם מיירי בגון שהביא עפר. עי' סנהדרין די"ב ע"א תוס' ד"ה מושפין:

מוסף תוספות

א. [ו]לא מדמינן ליה לכלי מתכות אלא משום דכי נשברו יש להם תקנה. תוס' הרא"ש להלן טז. ב. עליהן. תוס' הרא"ש להלן טז. ג. כיון דיעקר עשיתו ככלי חרס, והשתא מצינן לשנויי דעל טומאות הבאות לו מתורת כלי חרס גזור אינהו לתלות ואתו רבנן דבשמונים שנה גזור לשורף. תוס' הרא"ש להלן טז. ד. והכא אמרינן דגזרו אאוירא. תוס' הרא"ש. ה. והמאהיל עליו דלא מטמא, דמשום אויר עצמו גזרו ולא משום מאהיל על הגוש. תוס' גיטין מ: ו. אי משום מאהיל על הגוש דגזרו עליה איכא לאוקמי. תוס' גיטין מ: ז. דמסתברא. תוס' הרא"ש. ח. אליבה. תוס' הרא"ש. ט. קצת הכא. תוס' הרא"ש. י. משום. תוס' הרא"ש. יא. כמי שמאהיל על המת מפני מתי מבול או מפני רוב מישראל שנהרגו בחו"ל. תוס' מיל נד: יב. אע"ג דאמרינן שלש בית הפרס הן שדה שאבד בה קבר ושדה שנחרש בה קבר ושדה בוכים, הכא. תוס' הרא"ש. יג. מקום שאתה יכול לרבות ספיקות וספיקי. תוס' הרא"ש. יד. ומה שחלקו בטומאת עם הארץ לפי שאין גוזרין גזירה על הציבור אלא א"כ רוב הציבור יכולים לעמוד בה ובמגעו ובצינורא שלו אפשר ליזהר אבל משכב ומושב והיסט לא רצו להחמיר. תוס' הרא"ש. טו. וכלי חרס הפתוחים. תוס' הרא"ש. טז. דאע"ג. שיטה להר"ן. יז. שכנגד. תוס' הרא"ש. יח. שאינן דומים להם. תוס' הרא"ש. יט. [ב]כלי זכוכית. תוס' הרא"ש. כ. דע"כ בטבילת טומאה מיירי. תוס' הרא"ש. כא. דהך מתניתין. תוס' הרא"ש. כב. וכלי עץ הניקחין מן הגויים אינם צריכים טבילה. תוס' הרא"ש. כג. מה שעושה גמר ההעמדה להעמיד. תוס' הרא"ש.

מוסף רש"י

ועל ספק בגדי עם הארץ. כלומר על בגדי עם הארץ, אם נגעו בה נגדפת משום שמא טמא היה (נדה לג:). כלי זכוכית שנקבו. שנטמאו ונקבן לטהרן מטומאתן (ר"ה יט:). אבר. שופרת לסתום את הנקב (שם). ר"מ מטמא. לומר שחזרו לטומאתן ישנה, ואע"פ שלא נגעו שוב בטומאה, ואע"פ שאין כלי זכוכית מחזיק לטומאתן ישנה כדאמר שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות, הני נמי טוחלא והאבר מעמידו ככלי מתכות דמו להכל הולך אחר המעמיד (שם). וחכמים מטהרין. דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אזלי בתר המעמיד. ענין אחר, כלי זכוכית טהורין שניקבו והטילו לתוכן אבר, יהודה בן שמוע (בגמ' שם משום ר"מ) מטמאן טומאת כלי מתכות דאורייתא אם נגע בהן טומאה, דהכל הולך אחר המעמיד, וחכמים מטהרים מטומאת כלי מתכות דאורייתא אלא משום כלי זכוכית דרבנן, שאין כלי מתכות עומדין לאורייתא אלא המעויין בפרשה (במדבר ל) וזהב והכסף והנחשת והברזל וגו' (ר"ה שם).

רבינו חננאל

גושה שהוא קרקע עצמו, כדכתיב וגוש עפר. לתלות, כלומר טומאתה בספק לפיכך קדשים הנוגעים בה תולין לא אוכלין ולא שורפין. ועל אוירן ולא כלום. כלומר, אם נכנסה התרומה בשידה תיבה ומגדל ולא נחה בקרקע חוצה לארץ אלא באוירה ולא כלום. ורבנן דשמונים שנה גזרו על אוירה נמי לתלות, ואתו רבנן דבאושא גזרו תרומה שנגעה בגוש חוצה לארץ לשרפה, ועל אוירה כדקאי [קאי] לתלות. על כלי זכוכית מ"ט גזרו יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן טומאה בהן. א"ר שמעון בן לקיש הואיל ותחלת בריתן מן החול שוינהו רבנן בכלי חרס. ואקשינן אם בכלי חרס הן לא יטהרו במקוה, אלמה תנן ואלו חוצצין בכלים הזפת וחמר בכלי זכוכית, מכלל שאם אין בהן דבר חוצץ עלתה להן טבילה ונטהרו. ושנינן האי בכלי זכוכית שניקבו והטיפו לתוכן אבר וסתם הנקב והעמיד המשקין מלצאת, ור"מ הוא דאמר כיון שהטיפו לתוכן אבר בכלי מתכות דמי שהכל הולך אחר המעמיד ומטמאין ומטהרין דתניא כלי זכוכית שניקבו כו'.